

PROLOG

Detta nummer av *PNA* är vigt åt det vi inte hör. Historien själv är ett tystnadens rike, en stilla närvaro ibland oss, en skugga som vi inte märker – eller bara förnimmer – förrän någon blåser liv i den. Därför arbetar forskare ständigt med att mana fram denna del av oss själva som finns utanför oss, dessa spår som ritar våra fötter. Men historiker vet också att vissa röster från det förflutna är tystare än andra. Högst viskar de officiella, de manliga, de vuxna, de normenliga, de mäktiga; nästan ljudlöst låter barnen, kvinnorna, de fattiga och de sjuka.

2016 markerar slutet för det Oslo-baserade projektet *Spede stemmer fra fortiden: Nye perspektiver på barndom i det tidlige Europa*. 2016 var också året då två markanta röster, som på olika sätt givit röst åt röstlösa, gick bort. Kari Elisabeth Børresen (1932–2016) och Turid Karlsen Seim (1945–2016) arbetade båda med frågor om kvinnors roll i den tidiga kristendomen. *PNA* hoppas att kunna hedra deras minnen när vi nu ger ut ett nummer om kvinnor och genus, familj och barn, sexualitet och kropp. Fyra olika artiklar dirigerar en liten kör av förflutna stämmor.

Inte alla tidigkristna kvinnoröster är fullständigt stumma. Maria Sturesson ger oss tillgång till kejsarinnan Eudokias (438–471) konstfärdiga evangeliediktning, som sker på hexameter och med Homeros hjältar i bakgrunden. Ville Vuolanto från *Spede stemmer*-projektet visar hur barns röster – men även föräldrarnas – ekar i Johannes Chrysostomos texter och andra senantika skrifter skrivna av lärda män. Anne Rebecca Solevåg åskådliggör hur ett tidigkristet fragment använder föreställningar om kroppslig funktionalitet och disfunktionalitet, om maskulinitet och femininitet, för att modellera ett feminiserat och abnormt monster av Judas Iskariots kropp. Jonathan Cahana undersöker senantikens syn på genus i vidare mening; hans artikel utmanar läsaren att fråga sig om inte det moderna tänkesättet bidrar till att försvåra våra läsningar av förflutna röster. Medan vissa kommer att

PROLOG

glädja sig över Cahanas bruk av Laqueurs teori, kommer andra kanske att ställa sig undrande. Men när vi närmar oss det som inte längre kan höras, eller som bara hörs som viskningar, ligger det i sakens natur att vi måste diskutera teori, det vill säga det perspektiv som vi anlägger när vi ser på, eller lyssnar till, dåtiden. Det blir tentativt och hypotetiskt ibland, men samtidigt skapas en genklang in i vår egen tid. Den historiska läsningen blir en dialog med en svunnen röst där våra frågor är lika viktiga som dialogpartnerns.

Ett särskilt tack också till några andra röster som inte hörs men som ändå har bidragit starkt till artiklarna i detta nummer på olika sätt: våra anonyma referentgranskare (*peer reviewers*). De var de första som lyssnade på rösterna i detta nummer. Nu är det er tur!

*Thomas Arentzen
& Andreas Westergren*